

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini,
ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris**

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Vsvra.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

cipue solenni. suprà, Dispensatio, an Pa-
pa possit, & que episcopus potest. Pa-
pa in somni voto, præter illud, per q,
quis Deo consecratur, potest dispensa-
re secundum Sil. verb. votum. 4. qu. 3.
cui quatuor vota reseruantur. Vide
ibi.

V S V C A P I O.

³ V S V C A P I O est dominij acquisi-
tio per continuationem posses-
sionis, tempore lege definito, cum ti-
tulo. l. 2. ff. eod. tit. Tempus vero trium
annorum est. 26. q. 3. capit. in summa.
& vt rerum dominia sine certa, & lit-
ibus imponatur finis, inuenta est. In-
stitut. eod. titu. §. 1. & locum habet in
conscientia, eo modo quo dictum est
suprà, de Præscriptione. §. 1. Vide ibi,
quia illi usucapio conformis in mul-
tis est.

² Ad usucaptionem requiritur primò
bona fides in toto tempore, vt de præ-
scriptione suprà dictum est, nec iuriis ex-
clusat ignorantia, videlicet vt sit bona
fidei. l. nunquam. ff. eod. tit. Secundò,
quod sit de re mobili: quia de re im-
mobili est præscriptio, vt ibi dictum est.
Tertio, quod res tradatur, vel quasi al-
iter possesso non haberetur sine tra-
ditione, vel quasi vel alio modo possi-
deatur per triennium. c. de pact. l. tra-
dit. Quartò, Titulus verus, non puta-
tiuus, vel falsus. ff. pro legat. l. 2. & 3.
Quid sit verus Titulus, suprà, Præscri-
ptio. §. 3.

³ V S V C A P I non possunt quæ pro-
hibentur, vt res furtiuæ, & vi possesse.
Not. gl. in d. c. in summa. & res sacra,
& religiosa, liber homo, & decima. de
præst. e. causam. seruus fugitiuus, via
publica, aquæducus. ff. eod. tit. l. usuca-
tionem, & quæ alienari prohibentur
regulariter. ff. de fun. do. l. fundo. ff. de
verb. sign. l. alienationis.

⁴ Q u i potest licite possidere, potest
usucapere: ideo seruus non potest usuca-
pere, neq; furiosus, dum est in furore. ff.
eod. tit. l. sup. Præscriptio. §. 9.

⁵ T i t u l i dominiū trāsferentes sunt
decem, de quibus ad longū agit Silu-
ver. usucapio. circa si. scilicet, pro solu-
zo, pro emptore, pro trāsfacto, pro hęce

de, pro donato, pro derelicto, pro lega-
to, pro dote, pro suo, p. iudicatio, vide
ibi ad longū: quia alterius negotiū sunt.
V S V R A.

¹ V S V R A, secundum Tho. secunda
secundç. q. 78. est lucru ex mutuo
pacto debitū, vel exactū, & est peccatum
mortale: quia contra iustitiam, & cha-
ritatem. Videtur enim bis pecuniam,
vel pecunia vsum vendere, qui nō est
præter pecuniam, & laedit proximum,
ideò contra charitatē est. Et not. quod
nomine lucri venit omne quod pecu-
nia estimari potest: vt moneta, obse-
quium, obligatio: vt suprà de simo-
nia diximus. Primo ergo dicendū oc-
currat de usura exteriō.

² V S V R A exterior cōmittitur, cùm
quis intendit lucrari ex mutuo, pacto
interueniente explicito vel implicito:
vt dicit Caie. ibi in summa. Et intel-
ligit lucrari, quod suum non est, quia
si intenderet rehabeare suum non esset
usura. Vnde ex his patet, quod mutu-
ans Ioanni, vt eius amicitia habeat,
vel conseruet, non cōmittit usuram,
quia amicitia non est pecunia appre-
ciabilis, & sic de similibus. Itē mutuā
Petro, vt habeat ab eo, quod dare te-
netur, quia forte aliter habere non po-
test, non committit usuram. Similiter
si mutuet quis Petro cum pacto vt nō
trahat eum ad iudicem, vel quod cef-
set à vexatione, quæ omnia iniuste pa-
tiebatur, usura non est: quia redimit
vexationem suam, & sic in huiusmo-
di: & non solum pro se, sed etiam pro
suis amicis: quia hoc non est contra iu-
sticiam, idèo usura esse non potest, nec
quid illicitum.

³ N o n est usura deducere in pactū,
vt ultra sortem satiat mutuanti de-
dāno & interesse, quod patitur ex eo
quod seruit amico mutuando: quia
non tenetur cum suo damno mutu-
are, nisi in extrema necessitate, nec que-
rit lucrum alienum, sed suum. Potest
etiam mutuans se seruare indemnum
à lucro cessante, vt scilicet ultra sortē
habeat quod verisimiliter ex sua pecu-
nia, quam paratam habebat ad nego-
tiandum, lucratus fuisset consideratis
periculis

periculis ad arbitrium boni viri. Secus autem esset, quando pecuniam aliam habet, quam tamē non exercet in mercantio, vel si illam nō proponuerat exponere. Similiter si vellet totum lucrum quod sperabat, vel poterat euenire: quia lucrum in potentia, non est lucrum actu. Multa enim possunt euenire in impedimenta, quā computari & astimari debent.

⁴ S V N T multi casus, in quibus non licet mutuare. Et primō, si Petrus mutuerit Socrati cū pacto, ut Socrates remutuerit ipso Petro, non licet, quia hæc obligatio ciuilis est appretiabilis pecunia, licet ex mortali debito teneatur remutuare, adueniente necessitate, si potest. Secundo si aliqui rurucas cum pāto, ut veniat ad furnum tuum ad coquendū, vel huiusmodi, est vſura, propter talē obligationē, quę est pecunia appretiabilis. Item si rurucas alicui, ut concedat officiū prætoriæ tibi, & huiusmodi, non licet. Not. tamen q̄ tales vſutarij nō tenentur ad restitucionem lucri facti, vel ex furno, vel vēditione, rei propriæ iustæ facta, vel ex officio vel huiusmodi, sed tenentur ultra pōnitentiam relaxare talēm obligationē illi, cui dederant mutuo. Lucrū autem quod fecerit ex suis laboribus vel industrijs, iustum est, ideo tenere possunt: tenentur etiam ad recompensationem huiusmodi obligationis, ad arbitrium boni viri. Consentit Caieta in summ. ibi in prædictis casibus, & hoc etiam suaderet ratio.

⁵ Si quis mutuat communitatī cū pāto, q̄ non soluat onera iusta, quousq; suā restituierit pecuniā, vſura est, & tenetur restituere communitati totum, quod soluisset de iustis oneribus. Secus autē si indebet soluaret huiusmodi onera, qui hoc esset redimere suam vexationem, juxta superius dicta, nec ultra sortem alienum haberet.

⁶ Si Socrates habens campū sterilem, vel quædā iura desperata, mutrat Petro, cum pacto quod Petrus emat talia iura, vel campum talem, vſura est, propter obligationem, quam tenetur relaxare, & de damno illato pro tali

emptione facere satis debet.
⁷ M V T V A N S alicui super pignore, cum pacto quod habeat duo vel tria pro centenario, ratione custodie pignoris, vſura est, quoniam lucrum principitaliter vult ex mutuo: potest tamen se seruare indemnē ex pignore, vt tantum habeat, quantum circa rē pignoratam bona fide expendit: vt si facit expensas animali pignorato, & nihil curio eo lucratut, vel perdit tēpus excutiendo vestes, ne à tineis lēdantur, & huiusmodi, potest petere, & debet satisficeri ei ab eo, qui pignus depositauit. Sicut enim ex pignore quis non debet fieri locupletior, ita nec pauperior, quia esset hoc seruire alteri cum damno proprio.

⁸ M V T V A N S Antonio centum aureos, cum pacto q̄ Antonius allecuret mutuantem, q̄ habebit centū aureos, & vltra hoc tot pro centenario vſura est, quoniam vltra sortē vult obligacionem talē. Cum hoc tamen stat, ut qui dat nauiganti mille ad negotiandum, potest accipere ab eo vel ab alio assicationem, quod rehabet mille & quinque pro centenario, vel huiusmodi. sūprā, Negotiatio. §. 2. non tamen dum mutuat, debet talem obligationem petere. c. nauiganti, d. vſu. Aliud est enim lucrum ex mutuo petere, & aliud ex negotiatione pecuniæ.

⁹ Q V I accommodat vel locat pecuniā alteri, ut ille vatur ad ostentationem, ut faciūt brancherij, vel ut ponat in brodio p̄ aliqua medicina, vel dum dat aurum pro argento, vel ecōtrā, non est vſura: quia ibi non est mutuum, ideo licitū est accipere aliquid moderatum. Pecunia enim licet formaliter non possit vendi, potest tamen materialiter & vendi, & locari. sūprā, Cambium. §. 1. Et quod hoc non sit mutuum, pater. Si enim hoc modo locetur, & pereat, perire locanti, & non locatori, nisi locator sit in culpa: quia non est translatum dominium talis pecuniæ in ipsum locatorē, sicut sit in mutuo.

¹⁰ Q V A N D O bebitor fuit in mora, & non soluit tempore debito, si credi-

tor ultra sortem accipiat pœna positâ, & suū interesse lucri cessantis, & danni emergentis, non est usura, quia nec contra iustitiam. Intellige tamen quando moratur cōtra voluntate creditoris: securus si creditor terminū prologafset, vel esset cōtentus de tali mora: tunc si quid ultra sortem acciperet, esset usura. Ex his dictis casibus alios multos his similes poterit quis soluere. In praedictis casibus est mutuum explicite, faciliē est videre.

¹¹ Ex mutuo autem implicito conlurgit multipliciter usura, secundū variis contractus: & prīmō in venditione & emptione, ut si quis vendit rem aliquam plus, ratione dilatationis temporis tantum, quam si tunc venderet recipiendo pecuniam, vel vilius emit, quia solutionem anticipat, h̄c est usura: quia ex mutuo implicito ultra sortem aliquid accipit. Si tamen vendor erat rem suam seruaturus, quam tunc vendit, in aliud tempus, quo verisimiliter erat plus valitura, potest plus vendere, quam valeat tunc, consideratis periculis, laboribus, & expensis ad arbitrium boni hominis. Similiter si emit rem ante tempus minori pretio, non ratione anticipationis, sed ratione periculorum, quibus se expōnit: quia potest tunc minus valere, si cut & plus: dummodo non diminuat de eo, quod verisimiliter poterit valere plus, vel minus, nō est usura. Exponit enim se fortunæ. Suprà. Emptio. §. 8. Not. quod vendentes plus, vel pluris ad terminum, ultra pretium rigidum, non excusantur ex eo, quod dicunt velle se seruare indēnes, quia seruūt communitatē: quia si aliquando lucrantur, & aliquando perdunt, sciant quod hoc modo transit mercātia, & habeat patientiam, compensantes lucrum cum danno: nec excusantur, quia illo tempore intermedio carent pecunijs, ex quibus tantum possent lucrari: quia etiam possent perdere, si haberent. Hoc enim est aperte viam usuris. Nec excusantur ex eo, quod oportet eos facere expensas, cum multi non soluant tempore de-

bito: quia si aliqui non soluunt, alii qui tamen sunt soluentes, idēc nō debent pati pro non soluentibus, quod fieret in talibus contractibus, & esset iniquum.

¹² S. i. quis vendit frumentum nunc pro pœcio nunc currente, soluendum in Cal. Maij, cum pacto quod si isto tempore intermedio plus valebit, plus soluet: non tamen minus soluet, si minus valebit, usura est. in c. nauiganti, de usur. & contractus valde iniquus reputatur.

¹³ Q. v. i. teneretur hinc ad annum soluere centum, & quia soluit nunc ratione anticipationis, non dat nisi 90. usuram committit. Est enim mutuum implicite: securus si ratione interesse, quod patitur ex hoc.

¹⁴ Q. v. i. emit minus iusto agrum, cū pacto retroducendi, & interim locat venditori dictum agrum ad rationē 5. vel 7. pro centum, usura est, quia nō est vera conditio, sed mutuum palliatum, quod patet ex eo, quod emit longe minori pœcio, quam valeat. Si vero emit verè, etiam cum pacto retrovenditionis, quoiescūque dederit dictam summam pecubitate, quam emens exburstauit, & hoc in ternino docem annorum, & non citius, etiā quod minus soluat, quam si emeret sine hoc onere de retrovendendo: quia sic minus valer, dummodo de iustum premium considerato hoc grauamine, & cum pacto vt locet cum ipsi venditori, cū factu solito, quem fundus potest portare, vel ad tot pro ceteraria secundū consuetudinem, habendo respectum non ad pecuniam, sed ad fundum, contractus est licitus. Et ratio potest assignari: quia ibi est vera venditio, vera locatio: & factum de fundo capit locans in foro conscientia, licet in foro contentioso iste contractus esset suspectus: secundum loan. And. in c. ad nostram. de empi. & vendit. & sic tenet Sil. usura. 2. q. 1. 5.

¹⁵ V E N D E N S possessionem non habenti totam pecuniam, vel nihil, cum pacto, quod usquequod dederit pecuniam, soluat 5. pro centum secundum consu-

consuetudinē, habendo respectum ad uit, vt plus haberet, sed vt damnum suum interesse, quod patitur ex mora suum vitaret, sine damno proximi. soluendi, non est vslura. Posset etiam vendere fundū, & seruare sibi fructus, donec soluerit pretiū, & dare illi fructus pro tanto aestimatos, secundum tunc expensurū: quia damnum proximo inferret, ita tenet Alexā. Lombar. quoddam, sed non est verum, per c. in ciuitate de vslur.

¹⁶ S i quis super agro vel domo confluit cēsum annū, ad rationem tot pro centum secundū morem patria,

cum pacto q̄ vendor possit se francare, non est vslura: contractus enim iste determinatus est quod sit licitus, per sedē apostolicā pluries, & ita tenet A-

1. q. 15.

²¹ E x mutuo vltra sortē nihil cōmu-

niter recipi potest, nec sperari, dicente

Christo: Mutū date nihil inde sperā-

tes. In aliquibus tamē casibus licet, ve-

Caie. ibi su. & quotidie praticatur.

¹⁷ D A n s pecunia artifici, vel alteri, vel ex benevolentia. Non enim mu-

cū pactu q̄ capitale sibi sit saluū, & q̄

tuando quis factus est peioris condic-

haeat tātum lucri absolute, etiam q̄

poterat recipere aliquid gratis, multo

lis artifex plus lucrabatur ex illa pecu-

nia, vslura est: quia dāns pecuniam stat

tione interesse, vslura est. Vnde

lucro, & non damno.

ponuntur quidam versus pro memo-

¹⁸ E M B N s agrum, vel domum, qui ria: Feuda, fideiussor, pro dote, stipen-

in veritate non extant, sed emit ac sīc dia, cleri. Venditio, fructus, cui velles-

sent, & locat cum anno sensu, vslura iure nocere. Vendens sub dubio, p̄c-

est: quia lucrum est ex mutuo & ficto tium post tempora solvens. P̄enam,

contractu: quādo scilicet emp̄tor scit, nec fraudē lex confessio gratias. Dāns

secus si esset in bona fide. De vslura, socijs pompa plus sorte modi dātur il-

qua sit in cambijs, supra, Cambium, lis. Declaratio horum versuum,

^{§. 7. 8. 9.} ²² F E V D A , quando ecclēsia accipit

¹⁹ T I T I v s indigens C. aureis, petit in pignus suū feudum. c. 2 . de feudis.

Sempronius ut ei mutuet: Sempronius Quando fideiussor soluit pro eo, cui

dicit, quod dabit tot pannos valentes fidem dedit, & patitur interesse. Ter-

C. aureos. cū pacto quod reuendat di-

ctio, quando gener sustinet onera ma-

tos pannos dicto Sempronio p̄ 99.

reuendat sibi pro 90. concordat Caie.

ibi. Idem dicit si per interpolitam per

sonam fiat, sicut communiter fit, v-

magis palliatur.

²⁰ I O A N. habens pecuniam quā cre-

dit, vel scit debetē banniti, vel dimi-

nui de pretio, mutuat illam Antonio,

qui antequām banniatur, est illam ex

penitus, licet postmodum Ioannes

plus recipiat, quām tunc valeat, non

comittit vsloram: quia non murua-

rum factum, quod solat tot pro cenenario, pro alimentis, est pius & honestum: secundū Pa. in c. salubriter. de vſu ipsa autem relata, fructus pignoris aliter non faciet suos, sed computabit in sortem, similiter & hætedes matri, possidentes pignus dotis: quia nō costinent onera matrimonij, non facient fructus suos.

²⁹ Q u a r t o, cleric⁹ qui accipit in pignus possessionē suę ecclesie, de vſu. c. i. & 2. quia forte aliter quod suum erat non poterat rehahere. Quinto, quando venduntur fructus ad iēpū. c. in ciuitate de vſur.

³⁰ E t quando licet accipere plus datum est, & quando est vſura, ratione expectationis. Sexto, quando datur ad vſuram hostibus, quibus iuste possumus accipere quæ possident. & quando quis vult suum rehahere: vt suprā dictum est §. 2.

³¹ S e p t i m o, quando vendens vel let seruare v̄isque ad aliquod tempus, in quo verisimile est quod res esse plor valitura quam tunc: vt suprā. §. 11. de vſur. c. f.

³² O c t a v o, quādo quis est in mora solutionis, sicut dixim⁹ de fide ius- fotorib. c. peruenit. c. cōquest⁹. de vſ. Non, quando accipit ratione Pcene: vt sup. & in ver. pœn. §. 5. Quomodo iudicetur possit exigi. de arbitri. c. dilecti.

³³ D e c i m o, quando sit cōtractus de retroditione, vt suprā. §. 14. quia licet accipere fructus, quando est vera venditio, c. illo vos. de pig. Undecimo quando gratis datur: vt suprā. §. 21. 28. d. c. de eulogis. Duodecimo, quando datur pecunia ad offertationem, & eadem restituenda: vt suprā. §. 9. in prædictis casib⁹ licet aliquid accipere ultra sortem, vt diffuse suprā dixim⁹ in diuersis locis.

³⁴ S o c r a t e s indigēs pecunia accipit mutuo Titio C. scuta, cum pacto quod ista C. scuta lucentur totidem, sicut alia C. scuta, quæ habet penes Semproniu mercatorem, nō est vſura, dummodo Titius paratus esset pone-re illa C. scuta apud mercatorem cum iusto cōtractu, & subster peticulis de

ductis expensis, &c. quia hoc est servare se indemnam à cessante lucro, nisi Socrates in tali constitutus esset necessitate, quod Titius teneretur gratis mutuare. supr. Societas. §. 15. De contractibus, qui sunt in societaibus, quando sunt vſurati, vel non. supr. Societas. per totum. vide ibi à §. 1. vſ. que ad 28.

³⁵ H a b e n s agrum, domum, equū, vel rem aliam in pignus, ex qua potest fructū percipere, & de facto percipit, nō computando in sortem, sed prose retinendo, comituit vſuram, nisi es- set talis res, quæ inutuari solet sine pre- tio, vt liber: vel tale pignus verè esset accipientis, & non dantis, sed iniustè detinebat, tūc accipiens potest fructus percipere, tanquam de re propria, vel quando crederet dominum pignoris esse contentum, quod pignore vtere- tur, vel quando tantum valerent ex- penses circa pignus factæ, quantum v- tilitas: vt si datur equus in pignus, & huiusmodi, cui oporteat facere expen- sas possum uti eo ad proportionē ex- pensarū, nisi patronus solueret expen- sas: tunc enim locum vſus debet in- grē restituī patrono.

³⁶ E m e n s rem pignotatā, soluto ca- pitali, tenetur eam restituere cum fru- tibus: secundum Rich. in 4. sen. d. 15, quia res sua non est, & sic alienū tene- ret, quod non licet.

³⁷ A c c i d e n t e s agrum, domū, vel alind in pignus pro aliquo debito, etiā quod plus valeat quam sic debituin, cum pacto q. si infra annum non sol- uerit debitu, pignoratio transcat in vē- ditionē, est licitus in pœnam negligen- tiæ soluentis, dummodo non fiat pactū hoc in fraude: vt quia credit quod tūc erit impotens ad soluendū, tūc autem interim non recipiat fructum, quem non computet in sortem: quia sic esset vſura, & cōsequenter venditio nulla. c. vulnerato. 1. q. 1.

An mercatores plus vēdentes adi- pus, quam ad contantos, non tamē ex- cedentes pretium rigidū, vſuram com- mittant, suprā, Emptio. §. 8. vbi h̄z quāstio determinatur.

B FR AN-

³³ F R A N C I S C U S emit à Laurerio iura exigendi. C. scuta à quodam debitor, minori pretio quam sit C. scuta: vixit 90. non ratione præventionis solutiovis pteij, sed ratione laboris, vel periculi, cui se exponit, est licitus talis contractus: secus si minus date ratione præventionis. Litigia autem secundum iura ciuilia, c. de man. l. per dicas, minori præcio vendi non possunt. & hoc statutum est pro communi bono: ideò qui sic emit C. scuta pro 50. non poterit habere nisi 50. quæ principali creditor data sunt. Item qui debet hinc ad annum solvere C. aureos, & creditor petit, & contentatur nunc de 90. reliquum autem dimittit, non est usurarius: secundum Ioann. de Ripa. nee obstant c. in ciuitate. & c. naugantii. de usur. quia hoc tempus sibi concessum ad solutionem: quia est sibi commodum, est vendibile, & sic videtur suam commoditatem, & interesse vendere. Et sic teneo.

³⁴ C O M M I T T I T V R & usuraria mē talis sine pacto, quando quis mutuat eum spc habendi aliquid pecunia ap- pretiabile supra sortem: quia dicitur in Euang. Mutuum date, nihil inde spe- rantes. & si venit lucru vita sorte, te- necor restituere, nisi sperauit aliquid dati, non ex mutuo, sed ex gratitudine: nunc enim non peccat, nec restitu- tionis est obnoxius. Quod si anborum intentio, scilicet dantis & accipientis, sit bona, non cadit peccatum, nec resti- tuto, si aliquid detur gratis: si vero utriusque intentio tendit ad mutuum, accipiens plus peccat, & tenetur resti- tuere. Si vero dantis est mala solūm, accipientis vero mutuum bona, & dat aliquid gratis illi qui dedit mutuo, te- netur restituere: quia mentem conta- minatam habuit, nisi sit certus quod gratis dederit. Si autem mutuantur inten- tio fuit pia, & credit datum esse gra- tis, non peccat accipere, nec tenetur re- stituere, donec ei innoverat quod non tuandi de se malus non est, sed bonus, gratis dedit patet per ea, quæ supra di-

³⁵ S i quis libenter mutuat ei, quem non ita geat, non propter hoc mortaliter pec- cari.

gratus, vel ingratuus est, non propter hoc usuraria vitio inuoluitur: quia se- quitur quod naturale est, scilicet prius bene meritis benefacere.

³⁶ E s t communitas habens statutum, quod quicunque habent filiam unius anni, dederit 70. aureos communitati, si dicta filia maritanda usque ad 25. annos vixerit, habebit aureos quin- gentos: si vero ante dictum tempus moriatur puella, ducati remaneant communitati, hic contractus est usurarius: quia in mutuis veris, vel in- terpretatis, spc lucri principaliter fa-ctis, a fœnore non excusat periculum vel dubium. d. c. naugantii. nec obstat, quod quādo capitale & luctum stante periculo mutuantis: ut dicit Richart. in 4. sent. licet recipitur ultra sortem: quia illud verum est, si periculum sit ex natura rei, non autem si ex lapsu temporis: ut in proposito. Sil. usur. 2. q. 37. Tab. vero usur. 15. §. vlti. op-positum tenere videtur: primum ta- men melius.

³⁷ S O C R A T E S & Plato conueniunt in hoc contractu, quod Plato dat So- crati centū cum pacto, qd ad 10. annos restituantur centū & quinquaginta. & si infra hoc tempus alter eorum mo-riatur, sit extintus contractus: ita quod Socrates liberatur a restitutiōe. Si vero ambo superuixerint, Plato ha-beat aliquid ultra sortem: secundum Alex. Lomb. contractus iste usurarius est: quia ex multo ultra sortem exigitur obligatio, licet sub periculo. d. c. naugantii. periculum enim non excusat, ubi causa temporis non proprij aliquid plus accipitur. Sic etiam tenet Sil. ver. usur. 2. §. 36. Tabu. vero ver. usur. 15. §. 10. videtur ad oppositum decli- nare: ut in præcedenti §. dixi. & cum Sil. teneo.

³⁸ A C C I P E R E ad usuram, quando quis indiget, ab eo qui paratus est da re, peccatum non est: quia iste actus mu- fluit, donec ei innoverat quod non tuandi de se malus non est, sed bonus, si bono modo fiat, ideo licet indigen- ti uti opere alieno, quod ex se malum sunt.

³⁹ S i quis libenter mutuat ei, quem non ita geat, non propter hoc mortaliter pec-

cat. licet non sit bene factum. Induce-
re autem aliū ad hoc, qui paratus non
est, mortale peccatum semper est, sicut
inducere ad fornicationem, si per se,
id est, ex intentione inducatur. Non
enim qui inducit aliquem ad mutuan-
dum, inducit ad usuram, licet nolit si-
ne usura mutuare. Vellit enim mutuū
sine usura, sed quia non potest habere
sine usura, consentit, & vult pati hoc
malum usuræ, ne maius malum incur-
rat: vnde nō cōsentit in usuram, sed in
mutuum. Idem dic de mediatoribus,
qui non debent inducere ad usuram,
neq; quātere egentes, quibus usur-
arius accommodet: quia sic essent mi-
nistri iniquitatis, & usurarij, & partici-
parent in crimen, & vinculo restitu-
tionis. Possunt tamen inducere eos ad
mutuandum indigentibus: quia hoc
sine peccato fieri potest, cū sit opus
pietatis, & de consilio.

39 P A R T I C I P A N T E S Cū usurario
vtendo re aliena, quā in se ipsa apud
usurariū, ut vti veste, vel equo pigno-
ratis, peccant, sicut participates in re fu-
rata, cōtractantes rē alienā inuitō do-
mino, & ultra peccatum tenentur ad
satisfactionē. Si autem participant in
rebus usurarij, quē alienā nō sunt in
se ipsis, & ex hoc usurarius sit impo-
tent ad restituendum, inique agunt,
non possunt aliquos contractus cum
ipso usurario facere, nec dona, aut do-
tem accipere: quia hoc esset in iacturā
proximi. Nam si usurarius cras reuer-
teretur ad pœnitētiā, non posset re-
stituere, ex eo quod distractit bona, &
sic pauperibus non posset satisfieri.
Esset tamen licitum ab eo emere, vel ei-
vendere: quia ex hoc nō sit pauperior,
nec impotentior ad restituendum, &
consequēter non sit impotens
ad restituendum, potest quis cū usu-
ratio negotiari, recipere bona, dotem,
& huiusmodi: quia in usura transfer-
tur dominium: vt communiter doct.
licet Tho. secunda secundē. q.78.a.3.
in calce corporis. & Caet. ibi, & in q.
1.q.de usura. oppositū tenere videan-
tur. Et secundum hanc regulam sol-
ues multos casus: vt quamquātū

an vxor, filij, & familia usurarij pos-
sint vivere de rebus usurarij, dic quod
non: quando non habet nisi bona v-
suraria, nisi essent in extrema necessi-
tate, vel agerent uti uerba negotiū credi-
torum, suadendo usurario restitutio-
nem, vel corporaliter operando ad bo-
nificationem bonorum pignoratorū,
vel aliorum bonorum, ut potentior
fiat ad restituendum. supr. Restitutio
9.73. & 45.

40 F A M V L I usurarij, q; ui de man-
dato eorum dant, & recipiunt ad usu-
ram, quod si ipsi non facerent, nihil
minus dominus faceret, si ad manus
eorum de usura nihil venit, non tenen-
tur restituere: secundum Pet. de pa. Se-
cū si sint principales, sine quibus non
fieret, tunc tenentur: quia dant suffi-
cientem causam. Idem dic de eo, qui
sine mādato domini feneratur, tenen-
tur ad restitutioñem, etiam quod ni-
hil ad manus eius perueniat: oppositū
videtur tenere Caeta. Suprā. Restitu-
tio. 9.3. & secundum eum determina-
uimus tenendum esse.

41 N O T A R I I confidentes instru-
menta usurarum taliter, quod non vi-
deantur usuræ, sunt periuri, & infâ-
mes, & tenentur restituere: quia dede-
runt sufficientem causam. Si vero fece-
runt instrumentum clarum, licet sine
periuri, non tamen tenentur restitu-
re: quia si sunt grauati, possunt per ta-
le instrumentum se iuuare. Eodem
modo dic de testibus, & alijs concu-
testibus, qui non dederunt causam
sufficientem, non tenentur ad restitu-
tioñem.

42 S: communitas aliqua, vel colle-
gium dat ad usuram, qui sunt princi-
pales, & sine quibus hoc non fieret, te-
nentur restituere in solidū: quia suffi-
cientem præstant causam: alij autem
qui tantum consentiunt, vel non con-
tradicunt, cū possint, peccant, & te-
nentur ad tantum, quantū ad illos per-
uenit emolumenti: quia isti habent
malam voluntatem tantum. Intelligi-
hic, & in alijs casibus suprā dictis, q;
tenentur restituere insolidū, si tamen
quilibet pro parte sua soluat, non de-
bet

bet quilibet soluere totum, sed in casu quo alij non soluant. Idem dic de dāte caufam, & participantie, quod tenetur restituere, quando principalis non satisfacit.

⁴³ N o n licet etiam pauperibus, & fratribus mendicantibus extra extremam necessitatem eleemosinas maximē notabiles, recipere ab usurario, qui non habet nisi bona certa restituenda: securus autem si haberet cū his alia bona etiā usuratio, sed incerta. Prædicatores aut, vel confessores qui inducunt in publico, vel in priuato usurarios ad restituionem, possunt recipere, cū illorum negotium agant, quibus restituendū est, c. cū voluntate de sent. excō. Oblationes autem recipi prohibentur, ne ecclesia fauere videatur istis: secundum Panorm. & Innoc. in cap. cū volunta-

tate.
⁴⁴ A D V O C A T I, procuratores, iudices defendantes usurarios scienter, ne soluat usuras eis, à quibus absulerūt, vel adiuuantes ad hoc, quod exigitur, non solum mortaliter agunt, sed restituti sunt obnoxij: secundum Host. & Inno in cap. Michaēl. de usu. causa enim sunt, quod usuræ non restituantur.

⁴⁵ A n aliquis possit tollere ab usurario, vt restituatur ei, à quo usurarius exegit usurarię, vel satisfaciat sibi, cui usurarię est debitor. suprā, Furrū. §. 5.
⁴⁶ E o d e m modo domini temporales tenentur restituere, si cōponunt cū usuratijs, & accipiunt pecunias, vel bona restituti obnoxia: vt impunē det ad usurā. Similiter quod requiriatur, vt faciat usuras restitui, & nolūt, quia tunc sunt in culpa, & præsent causam quod pauperes non habeant, quod eis debetur. Propterea de damno illato eis tenentur.

⁴⁷ D e monte pietatis iā multi Doctores multa scripsérūt: sed nūc (quia à se de Apostolica determinatū est in concilio Lateranenī.) stādum est tali determinationi, quę quadrat supradictis. In cōcilio sub Leone X. sic dicitur. Declaramus, & diffinimus montes pietatis per respuplicas institutos, & authori-

tate sedis Apostolicae hactenus approbatos, & cōfirmatos, in quibus pro eorum expensis, & indemnitate aliquid moderatum, ad solas ministrorum expensas, & aliarū terum, ad illorū conservationem pertinentiū, pro illorum indemnitate duntaxat, vlt̄ fortē. absque lucro corundem montium recipere, neque speciem mali præferre, neque peccandi incentiū præstare, neque vlo pæcto improbari, quinim d meritorium esse ac laudari, & probari debere talem mutuū minimē usurariū putare, licerēque illorum pietatem, & misericordiam populis prædicare, etiā cum indulgentijs. multò tamen persestius, multoq; sanctius fore, si omnino tales montes gratuitū in partem, vel aliundē, &c. Et contra hanc determinationem prædicare, est lata excōmunicatio. suprā. Excommunicatio. 74.

⁴⁸ A P R O B A N T U R ergo montes nō aut capitula facta pro talibus montibus, quę factis canonibus contraria sunt, vt ex literis approbationis potest patere. Licet fortē aliqua exemplaria impressa contineant, quod approbantur montes cū capitulis. Si sic, sunt diminuta. Sed dehet etiā apponi, non sacris canonibus contraria, vt stat in suo originali. Sicut dicit Caie. in quol. de monte pietatis viva voce sic esse in originalibus, & vidisse copiā bullę Mātuānę, calamo scriptam sic stare, se affirmat.

Ideo cautē circa hoc ambulādum est.
⁴⁹ D e pagis, & scriptis, respectu locorum Genū, vel aliorum banchorum, an licite, & sine usurā possint emi, hic queritur. Exempli gratia.

⁵⁰ P B R A V S habet scriptum, quod hinc ad annū recipere potest C. aureos super tali bancho, & quia nūc indiget pecunia pro suis negotijs, vendit Antonio tale ius posse scilicet recipere dictos C. aureos pro 90. dico q; non est usurā, quia non interuenit mutuū, sed est emptio. Posset tamē esse iniustitia, si non emeret iusto pretio. Non enim tantum valet pecunia futura, quantum præsens: quoniā præsens potest expendi, non autē futura: maximē, quia posset aliquod interuenire periculum. Ita

P 5 dicen -

dicendū est de Genuensibus pagis. Itē
est loan. qui hinc ad annos quatuor
debet recipere in locis Genuz millæ
duca. Qui nunc sunt acerbi, id est, non
maturi, vedit Bartholomæo pro 900.
soluedis nūc : hic cōtractus est licitus,
tum ratione periculorū, tum ratione
acerbitatis, quia pecunia acerba non
tantū valet, quantū matura, tum quia
Calixtus Papa, & Sixtus I I I. conces-
serunt, quod non fecissent, si fuisser-
vitura: tū quia sic haber cōsuetudo sci-
ta ab ecclesiā, & tolerata. Et quanvis
multas quæstiones faciant doctores,
tū hēc est ultima determinatio, quod
tales contractus sunt liciti. Si quis autē
mentem haberet corruptā circa hoc,
est illictū, non ratione cōtractus in
se, sed aliunde. Quod autē non venda-
tur pecunia seu paga, clarum est, quia
non tenetur loan. assignare pecuniam,
vel pagam Bartholomæo, sed tantū
ius, vel chirographū. Similiter quod
non sit mutuū patet, nihil enim rema-
net restituendum, & omne periculum
apud ementem remanet. Iustū tamen
premium in huiusmodi relinquitur ar-
bitrio boni viri, in his negotijs practi-
ci, vel secundum communem cursum,
secundum quod inueniuntur quan-
doque pauci ementes quandoq; mul-
ti. Nec plura de Pagis huiusmodi di-
cenda arbitror nūc.

⁵¹ D e montibus Genuensibus iā diu
factis à cōmunitate, de quibus Papa,
& totus mūdus scit, & tolerat, & sunt
à communicate facti, suppono, q; sint
liciti, ex eo quod ecclesia non reproba-
uit per tot tempora.

⁵² D e montibus factis in ciuitatibus
ponitur casus. Communitas Placen-
tiae, habet annuales redditus prædio-
rum, vel gabellorum, vel huiusmodi,
& indiget pecunijs, propter quod co-
git ciues ad præstandum communita-
ti, cum hoc, quod habeant, s. pro cen-
tenario, constituens eis annum redi-
tum ex veris redditibus cōmunitatis.
Ad hunc contratum dico, quod cō-
munitas potest pro utilitate publica,
& vi minus grauentur ciues, & sic
etiam ciues dantes pecunias possunt

habere annuum cēsum. Hēc enim est
empio, & non mutuum: quia dante
pecuniam, non possunt reuocare quā
do volunt, neq; periculū pecunia est
penes eos, qui dant, sed penes commu-
nitatem recipientem: periculum ver
census, si penes ciues, dantes pecunia,
& dominum possessionis similiter. Si
autem communitas tales redditus in
veritate non haberet, sed ficte, & in ad
re: tunc casus esset dubius, non autem
si extant. Et hoc signum, q; talis cōta
etis est licitus, quia ecclesiā scit, & nō
prohibet, & personæ seculares, & reli-
giost̄ habent super tales montes suos
reditus, & venduntur, & emuntur hu-
iussmodi census, q; nō fieret à personis
doctis, & timoratus, si nō essent liciti.
Multi alij casus, & in infinitum vari-
tur, tum propter varias doctorū op-
niones, tū quia particularia sunt quasi
infinita. Diximus tamē rationes gene-
rales, propter quas facilē poterit quis
contractus licitos ab illictis discerne-
re, & vbi nostra non sufficiunt, vade
ad maiora volumina. Hæ autem no-
stræ imbecillitati sufficiant.

⁵³ V S V R A R I V S publicus dicitur
notorius, qui de iure convictus est, &
condenatus, vel notorius notorietae
facti, qui paratā tenet mēsam, vel om-
nibus mutuat, vel si per alia argume-
ta cōvincatur, tunc debet cōtra eū se-
ri sententia, & sic dicitur manifestus,
vel si corā fācēdote, vel alijs testibus,
cōfessus est vsuratiū, & mādauit testi-
tui vsuras, & resignauit libros, & tales
sunt infames, nec ad altaris cōmanio
nem admittuntur. c. quia in omnibus,
de vſur. neq; ad oblationē, & ecclesi-
stica carent sepultra, & sepeliētes sunt
excōmunicati, nec debet interesse qui
eorum testamentis, & eosū testame-
ta, & codicilli sunt nulla. c. quāquam
de vſu. Et in c. vſuratem, de vſur. libr.
6. præcipit omnibus dominis, &
vniuersitatibus terrarum, ne permit-
tant alienigenas in terris suis condu-
cerē domos ad exercendū fēnum, vel
conductas habere, & q; nemo eis do-
mos locet aliter cōtrafacentes puniū-
tur graui pēna. Hoc tamen de ludzis
vſurā

vsuratijs non intelligitur, sed de Chri-

stianis, secundum communiter doct. aliter inveniunt collegium, vel vniuersitas interdictum Episcopi, & superiores suspensionem, inferiores vero ecclesiastici, sententiam excommunicatio- nisi ipso facto, si non expulerint de ter- ris suis infra tres menses, vel si eis do- mos ad exercendum fenus locauerint, aut sub quocunque alio titulo cōces- ferint, etiam vēditionis, secundū loan.

And. quam excommunicationem, si per

mālem animo indurato sustinuerint,

terre eorum quandiu in ipsis moran-

tur, ipso facto subiaceant interdicto.

Alij laici debent excommunicationē

ad hoc idem cōpellī, non substāte, &c.

Supra, Excommunicationē 80.

¶ Domini temporales, & cōmu- nitates Iudæi concedentes vt senerēt & locentes eis domos, & facientes cō- uentiones cā eis super vslris exercen- dis, & soluēdis, per eos, qui mutuō ac cipiunt, mortaliter pēcant, & sunt ex cōmunicati, & tenentur ad restitutio- nem vslratiū, si iphi Iudæi nō soluerint quia statuentes, vel p̄fumentes iudi- cate, q̄ vslra nō soluantur, sunt exco- municati. cle. 1. de vslris. licet quisā oppositum consuluerint, vt Barba, & Pau. de Cast. confi. 366. Pe. de anch. conci. 2; o. cōtra quos est d. Alex. Vin- centius, & multi docto. & ratio. &c. post miserabilem de vsl. vbi p̄cipi- tur dominis, vt cōpellant Iudæos vsl- ras restituere: ergo à fortiori non exi- gere. Ita & hoc Sil tenet. Vslra, vlti. circa fi. Ex dīctis etiam patet, quod nō licet locari alieni domos, vt ibi exer- ceantur vslra, sicut nec dare gladium furioso. Multa alia p̄cēnt debentur vslratijs publicis, de quibus vide sum- mas grandes. Sil. ver. vslra. vltim. vbi ponit multas p̄cēnas vslratijs debitas. & Tabu ibi, vslra. 1. 5. 1.

V S V S F R V C T V S.

VS V S F R V C T V S, qui nominatur ius vrendi re aliena, salua rei sub- stantia: secundum glo. in l. i. ff. de vsl- & ha. non potest proprie sūtere in re- bus, quā solo vslra sumuntur, quia veendo nō salua esset res, vt est vestis,

triticum, & huiusmodi.

¶ V s v s est tantum pro se: vt si cōce- do tibi vslrum equi mei, nō ppter hoc poteris dare alteri, vslfructus aut al- teri cōmunicari potest. Inst. de vsl. & ha. Itē vslratijs habet tantū vslrum rei, non autē fructus, vt qui vslrum pe- coīis habet, nō propter hoc lanam, & lac habebit, secus de vslfructuario.

¶ V S V F R V C T V A R I V S tenet ut p̄fstate cautionem, quod vteretur re- bus, quā vsl nō consumūt, salua re- rum substāta, sicut facit bonus vir, & p̄ finito vslfructu restituat proprie- tario quod supereft. de his autem quā cōsumuntur vsl, p̄fstat abit cautionē, quod ea exhibebit in ea qualitate, vel p̄fstat abit estimationē illorū honorū. c. vlti. de pigno. De his vero quā non consumūt vsl, sed veterascit, vt ve- ges, finito vsl. promittet restituere, si supereunt: secun. Pa. in d.c. fin. Si autē cautionē non p̄fstat, quia nō petitur, vel nescit se obligatum ad hoc, & est in bona fide, licet facit fructus suos, non autē quando est in mala fide, no- lens cautionē p̄fstat, quā petitur, & scit se teneri: vnde sic perceptos fruc- tus tenetur restituere, secund. Pa. ca. constet. de pig. & sic intelligenda est glo. in l. si eius. ff. de vslfruct. & hāc cautionem testator remittet potest in rebus, quā vsl consumuntur, non au- tem in aliis, quia daretut materia de- linquēdi. ff. de vslfruct. l. si vsl fruct. §. plane. & Pan. in d.c. constet.

¶ Vslfructarius nō tenetur ad expē- das magnas, & collectas, & refectioēs, quā quasi equivalent perceptioni fru- ctuū, secundū gl. in l. qai cōcubina. ff. de leg. i. ad paruas autem collectas, ex penas, & c. tenetur secundū Ludo. de Ro. in nouel. Si autem estēt legatarius vslfructarius omnium rerum gene- raliter, tunc aut tenetur soluere predi- cta, aut renuntiate. l. haec tenus. ff. co. ii.

¶ V S V F R V C T V A R I V S omniū bo- norum tenetur soluere, z: alienum de bonis temporis, secundum Hostien. nō autem h̄ est relicitus vslfructarij aliquarum rerum. l. fin. ff. de vslfru- leg. & secundum Panor. de Ca. conci.

